

APOSTOLISCHE REIS NAAR LUXEMBURG EN BELGIË

TOESPRAAK VAN DE HEILIGE VADER

tot de autoriteiten en vertegenwoordigers

van de burgerlijke samenleving

Kasteel van Laken, 27 september 2024

Uwe Majesteiten,

Mijnheer de Eerste Minister

Broeders in het Episcopaat

Geachte autoriteiten,

Dames en Heren!

Ik dank Uwe Majesteit voor de hartelijke ontvangst en de hoffelijke begroeting. Ik ben erg blij België te bezoeken. Als men aan dit land denkt, dan roept dit iets op dat zowel klein en groot is, een westers land en tegelijkertijd een centraal land, alsof het het kloppende hart is van een reusachtig geheel.

De verhoudingen en de orde van grootte zijn in feite misleidend. België is niet zo'n grote staat, maar door zijn bijzondere geschiedenis hebben onmiddellijk na het einde van de Tweede Wereldoorlog de vermoeide en uitgeputte volkeren van Europa, op zoek naar pacificatie, samenwerking en integratie zich tot België gewend als de natuurlijke zetel voor de belangrijkste Europese instellingen. Gelegen op de scheidingslijn tussen de Germaanse en Latijnse wereld, grenzend aan Frankrijk en Duitsland, waar de nationalistische tegenstellingen die aan de basis lagen van het conflict het sterkst aanwezig waren, leek België een ideale plek, bijna een synthese van Europa, van waaruit de fysieke, morele en spirituele wederopbouw kon beginnen.

Je zou kunnen zeggen dat België een brug is: tussen het continent en de Britse eilanden, tussen de Germaanse en Franstalige gebieden, tussen het zuiden en het noorden van Europa. Een brug die het mogelijk maakt om de eensgezindheid te bevorderen en de geschillen te overbruggen. Een brug waar iedereen, met zijn eigen taal, mentaliteit en overtuigingen, de ander ontmoet en voor het gesproken woord, de dialoog en de uitwisseling kiest om met elkaar in contact te treden. Een plek waar men leert om van de eigen identiteit geen idool of barrière te maken, maar een gastvrije ruimte van waaruit men vertrekt en waarnaar men terugkeert, waar men waardevolle ontmoetingen aanmoedigt en waar men samen op zoek gaat naar nieuwe evenwichten, waar men nieuwe verbanden opbouwt. Een brug, die de uitwisseling bevordert, mensen met elkaar

in contact brengt en de dialoog tussen beschavingen stimuleert. Een brug dus die van wezenlijk belang is voor het tot stand brengen van vrede en het afwijzen van oorlog.

Dan begrijpt men ook hoe groot het kleine België is! Dan begrijpt men dat Europa België nodig heeft om zich zijn geschiedenis te herinneren: die bestaat uit volkeren en culturen, kathedralen en universiteiten, meesterwerken van het menselijk genie, maar ook uit zovele oorlogen en een drang naar overheersing die vaak uitmondde in kolonialisme en uitbuiting.

Europa heeft België nodig als het vooruit wil op de weg van vrede en broederschap tussen zijn volkeren. Dit land herinnert alle andere landen eraan dat wanneer men, op basis van de meest uiteenlopende en onhoudbare voorwendsels, grenzen en verdragen begint te negeren en het aan wapens overlaat om recht te scheppen door de geldende wet te omzeilen, men de doos van Pandora opent en alle stormwinden opkomen die het huis door elkaar schudden en dreigen te vernietigen.

Inderdaad, harmonie en vrede zijn geen verworvenheden voor eens en voor altijd, maar eerder een voortdurende opgave en taak die gecultiveerd en onderhouden moet worden met volharding en geduld. Wanneer mensen het verleden niet meer kennen en herinneren en er niet meer uit leren, hebben ze inderdaad het verbijsterende vermogen om te hervallen, zelfs nadat zij eindelijk opnieuw waren opgestaan, en vergeten ze het lijden en de verschrikkelijke prijs die vorige generaties hebben betaald.

In die zin is België meer dan ooit belangrijk voor het geheugen van het Europese continent. Het biedt namelijk onweerlegbare argumenten voor het ontwikkelen van constante en gepaste culturele, sociale en politieke acties die moedig en wijs zijn en die een toekomst uitsluit waarin het idee en het voeren van oorlog opnieuw als een mogelijke optie wordt gezien, met alle catastrofale gevolgen van dien.

De geschiedenis van België, een *magistra vitae* die al te vaak wordt genegeerd, roept Europa op om de draad weer op te nemen, zijn ware gelaat te herontdekken, opnieuw te investeren in de toekomst door zich open te stellen voor het leven, voor hoop, om de demografische winter en de hel van de oorlog te

overwinnen!

De Katholieke Kerk wil een aanwezigheid zijn die, getuigend van haar geloof in de Verrezen Christus, individuen, gezinnen, samenlevingen en naties steeds weer zoals weleer en nu opnieuw hoop geeft; een aanwezigheid die iedereen helpt om uitdagingen en beproevingen het hoofd te bieden, zonder vluchtig enthousiasme of somber pessimisme, maar met de zekerheid dat mensen, geliefd door God, een eeuwige roeping van vrede en goedheid hebben en dat ze niet bestemd zijn om te verdwijnen in het niets.

Terwijl ze haar blik op Jezus gericht houdt, ziet de Kerk zichzelf steeds als de leerling die met schroom en beven haar Meester volgt, wetend dat ze heilig is voor zover ze door Hem is opgericht en tegelijkertijd broos en falend in haar leden, nooit volledig toereikend voor de taak die haar is toevertrouwd en die haar altijd te boven gaat.

De Kerk verkondigt een Boodschap die het hart met vreugde kan vervullen. Door werken van barmhartigheid en talloze getuigenissen van naastenliefde probeert zij in concrete daden te getuigen van de liefde die haar bezielt. Maar zij leeft in de concrete wereld van culturen en de mentaliteit van een bepaald tijdperk, dat zij helpt vorm te geven of waar zij soms op de een of andere manier onder gebukt gaat; en zij vat of beleeft de boodschap van het Evangelie niet altijd in al haar zuiverheid en volledigheid.

In dit voortdurende samengaan van licht en schaduw zijn er in de Kerk, naast grote edelmoedigheid in mooie toewijding, soms, helaas, ook pijnlijke tegengetuigenissen. Ik denk aan de dramatische gebeurtenissen rond het misbruik van minderjarigen, een plaag die de Kerk vastberaden en standvastig aanpakt, door te luisteren naar de slachtoffers en hen te begeleiden, en door over de hele wereld een uitgebreid preventieprogramma uit te voeren.

In dit verband heeft het fenomeen van de “gedwongen adopties”, dat ook hier in België voorkwam tussen de jaren vijftig en zeventig van de vorige eeuw, mij bedroefd. In deze pijnlijke verhalen werden het bittere realiteit van een misdaad die samenging met wat helaas het resultaat was van een mentaliteit die in alle lagen van de maatschappij wijdverspreid was, in die mate zelfs dat degenen die handelden in overeenstemming met deze mentaliteit bewust geloofden dat ze goed deden, zowel voor het kind als voor de moeder.

Vaak dachten de familie en andere sociale betrokkenen, waaronder de Kerk, dat het voor zowel de moeder als het kind beter was als het kind geadopteerd zou worden om het negatieve stigma op te heffen dat in die tijd helaas op alleenstaande moeders rustte. Er waren zelfs gevallen waarin sommige vrouwen niet konden kiezen tussen het houden van het kind of het afstaan voor adoptie. Als opvolger van de apostel Petrus bid ik de Heer dat de Kerk altijd de kracht in zichzelf zal vinden om duidelijkheid te scheppen en zich niet te conformeren aan de dominante cultuur, zelfs wanneer deze laatste - door ze te manipuleren - de waarden uit het Evangelie gebruikt om onterechte conclusies te trekken, met alle zware gevolgen van lijden en uitsluiting.

Ik bid dat de leiders van de naties, kijkend naar België en zijn geschiedenis, er lering uit trekken en zo hun volkeren eindeloos ongeluk en ontelbare rouwprocessen besparen. Ik bid dat de machthebbers de verantwoordelijkheid, het risico en de eer van vrede weten te dragen en dat ze het risico, het schandaal en de waanzin van oorlog weten te vermijden. Ik bid dat zij het oordeel van het geweten, van de geschiedenis en van God vrezen en dat zij hun ogen en harten zullen bekeren en het algemeen welzijn altijd op de eerste plaats zullen stellen.

Majesteiten, dames en heren, het motto van mijn bezoek aan uw land is: “Hoopvol onderweg”. Het feit dat Hoop met een hoofdletter wordt geschreven, zet me aan het denken: het zegt me dat deze hoop niet iets is dat je tijdens de reis in je rugzak meedraagt; nee, hoop is een geschenk van God, en het is iets dat men in zijn hart meedraagt! Daarom wil ik u en alle mannen en vrouwen die in België leven, dit toewensen: dat u altijd om dit geschenk van de Heilige Geest mag vragen en het ook mag ontvangen, zodat u met hoop op weg gaat in het leven en in de geschiedenis.